

Сяргей Прытыцкі

Урыўкі з дакументальнай аповесці

Па патрабаванню ўрачоў Прытыцкі згадзіўся ўзяць пуцёўку ў адзін з санаторыяў Сочы. Ён адчуваў — трэба падлячыцца. — Нарэшце, — сказаў лечачы ўрач, які выпісваў курортную медыцынскую даведку. — Ніякіх спраў і поўны спакой на працягу месяца...

Аднак, выкраіўшы час, Сяргей Осіпавіч з'ездзіў у вёску Чарна, дзе дабудоўваліся кінатэатр і Дом піанераў. Пераканаўшыся, што аб'екты будуць здадзены ў тэрмін, Прытыцкі вярнуўся дадому. «Вось цяпер можна і ехаць», — задаволены, думаў ён.

Але... На досвітку дваццаць другога чэрвеня Беласток пачалі бамбардзіраваць фашысты.

Прытыцкаму прапанавалі тэрмінова выехаць у Мінск. У спешцы ён ледзь паспеў сабраць Іру і Віцю і разам з іншымі сем'ямі адправіў на ўсход.

Падзеі развіваліся імкліва. ЦК КПБ і ўрад Беларусі тэрмінова эвакуіраваліся ў Магілёў. Прытыцкі атрымаў указанне выехаць туды ж. Для абароны Магілёва, важнага апэратыўна-стратэгічнага вузла, вырашана было стварыць моцныя абарончыя збудаванні. Разам з іншымі камуністамі Сяргей Осіпавіч працаваў на будаўніцтве. Неадлучна знаходзячыся побач з салдатамі, рабочымі і калгаснікамі, Прытыцкі разам з імі будаваў доты і дзоты, капаў акопы, траншэі, супрацьтанкавыя равы. На гэтых работах удзельнічала да сарака тысяч чалавек. З часам ніхто не лічыўся.

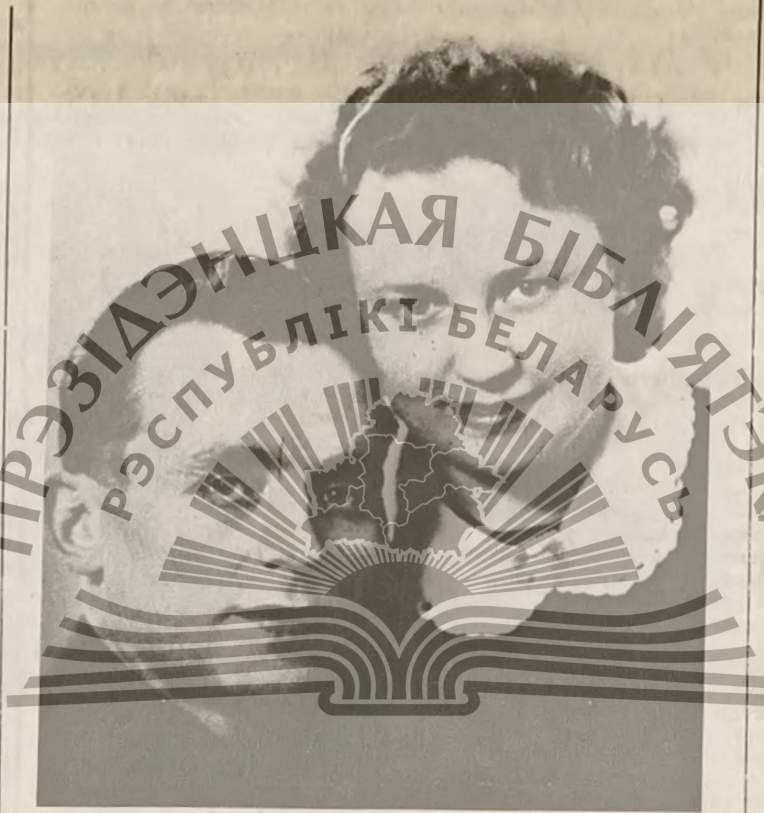
За кароткі тэрмін вакол Магілёва была створана магутная лінія ўмацавання. Абарончыя збудаванні і барыкады з'явіліся таксама на вуліцах і плошчах горада. У самым центры пабудавалі другую лінію абароны.

Каля Магілёва наступленне фашыстаў было спынена. Сяргей Осіпавіч, удзельнічаючы ў баях, атрымаў першае баявое хрышчэнне. Гэта вельмі спатрэбілася потым.

З цяжкімі баямі нашы войскі адыходзілі ўсё далей на ўсход. Апошні рубаж абароны Беларусі праходзіў каля Гомеля. Туды ж з Магілёва пераехаў урад. Па рашэнню ЦК КПБ і Саўнаркома рэспублікі партыйныя арганізацыі разам з органамі Савецкай улады пачалі фарміраванне народнага апалчэння.

Прытыцкага назначылі кіраўніком групы па арганізацыі атрадаў народнага апалчэння ў Гомелі. За кароткі тэрмін вывучыўшы абстаноўку ў горадзе, ён пачаў нялёгкую справу. На ўсе прадпрыемствы былі пасланы камуністы заклікаць на абарону Радзімы ўсіх, хто мог насіць зброю. Бясконца матаючыся па гораду, Сяргей Осіпавіч выступаў перад людзьмі, шукаў зброю і амуніцыю. Гамяльчане ўступалі ў рады апалчэння. Праз два дні полк апалчэнцаў прыбыў на лінію фронту.

Стойкась апалчэнцаў, што вытрымалі націск моцнага ворага, прымусіла Сяргея Осіпавіча пераацаніць сваё месца ў абароне Айчыны. Ён, не адкладваючы, звярнуўся да сакратара ЦК Кампартыі Беларусі П. К. Панамарэнікі з просьбай адпусціць яго на фронт. Жаданне Прытыцкага задаволілі, накіраваўшы ў распараджэнне палітупраўлення Цэнтральнага фронту.

С. О. і Т. І. ПРЫТЫЦКІЯ (фота 1943 года).

Тады, у крытычныя дні, калі рашаўся лёс Масквы, Сяргея Осіпавіча зацвердзілі старшым інструктарам палітупраўлення Цэнтральнага фронту. Большую частку часу ён праводзіў у акопах сярод салдат. Калі пачалося наступленне пад Масквой, Прытыцкі непасрэдна ўдзельнічаў у баях.

Батальён, у якім знаходзіўся Сяргей Осіпавіч, ужо двойчы без поспеху атакаваў невялікую вёску. Тры моцна ўмацаваныя доты прастрэльвалі наперадзе сябе ўсё. Пасля роздому Прытыцкі, адабраўшы два дзесяткі бывалых салдат, з надыходам цемры папоўз з імі да цаглянага доміка, што стаяў пасярэдзіне дотаў. Пад агнявым прыкрыццём усяго батальёна смельчакі непрыкметна наблізіліся да цэлі і раптоўным штурмам авалодалі домам.

Першыя два доты байцы закідалі супрацьтанкавымі гранаатамі. Трэці знаходзіўся ў канцы вёскі, метраў за трыста ад першых двух. Выйсце было толькі адно — маланкавым кідком пераадолець адлегласць. Што паспяхова і было зроблена. Праз гадзіну батальён вызваліў вёску, не пацярпеўшы вялікіх страт.

Калі фашыстаў адкінулі ад Масквы, Сяргея Осіпавіча адзвалі з фронту і накіравалі на вышэйшыя курсы ўдасканалення камсаставу РККА ў Белебеі. Тут ён вывучаў навуку вядзення сучаснай вайны.

У пачатку 1942 года Прытыцкі назначаецца другім сакратаром Цэнтральнага Камітэта ЛКСМ Беларусі. Сам штаб камсамола рэспублікі, як і ЦК КПБ і ўрад БССР, знаходзіліся ў той час у Маскве. Для апэратыўнага кіравання і каардынацыі дзеянняў камсамольскіх арганізацый на акупіраванай тэрыторыі праз лінію фронту накіроўваліся ўпаўнаважаныя ЦК ЛКСМБ. Становішча тады складалася няпростае. Многія камсамольскія ваякі, спецыяльна пакінутыя для работы ў падполлі, былі схоплены гітлераўцамі, не паспеўшы практычна нічога зрабіць. Парушылася ўся ўстаноўленая сістэма сувязі: былі страчаны яўкі, раскрыты канспіратыўныя кватэры, разбіты многія падпольныя штабы. З-за адсутнасці ў камсамольцаў вопыту нелегальнай работы гестапа часта нападала на іх сляды. Страты былі ўсё больш адчувальныя. У сувязі з гэтым задача ўмацавання камсамольска-маладзёжнага падполля выходзіла на першы план.

Па прапанове ЦК Кампартыі Беларусі рэарганізуецца і абнаўляецца апарат ЦК ЛКСМБ. У самім ЦК утвараюцца групы інструктараў па падпольнай рабоце і спецыяльных сувязных. Сакратаром па прапагандзе зацвярджаецца Фёдар Анісімавіч Сурганаў, а сакратаром па кадрах — Кірыла Трафімавіч Мазураў. Першым сакратаром заставаўся Міхаіл Васільевіч Зямінін, выбраны на гэту пасаду яшчэ да вайны.

У кожнага з гэтых камсамольскіх ваякоў быў за плячамі салідны вопыт практычнай работы. Добра ведалі ў рэспубліцы Зямяніна. Сурганаў праявіў сябе спачатку ў Мінскай, а потым у Магілёўскай абласцях. Мазураў кіраваў Брэсцкай абласной камсамольскай арганізацыяй, прадстаўнікі якой прадэманстравалі мужнасць і стойкасць у барацьбе з фашыстамі.

Абноўленае кіраўніцтва штаба камсамола рэспублікі асабліва ўвагу сканцэнтравала на ўмацаванні падпольных камсамольскіх арганізацый, падрыхтоўцы і засылцы ў тыл ворага актывістаў.

**З поўным тэкстам
дакумента можна
азнаёміцца ў будынку
бібліятэкі**